

Major Rita

Emlékezet és örökség

Nemzetközi Delsarte-konferencia Párizsban

2011. november 18-20.

2011 novemberében Francois Delsarte (1811 – 1871) születésének kétszázadik évfordulója alkalmából háromnapos konferenciát rendeztek Párizsban. A korábban leginkább Amerikában zajló Delsarte-kutatások után, az utóbbi években Franciaországban is megéledt az érdeklődés a francia zenepedagógusnak a modern tánc-, színház- és filmművészetre gyakorolt hatása iránt. Fontos szerepet játszott ebben a Francois Delsarte Baráti Társaság (L'Association des Amis de Francois Delsarte) és a Nemzeti Táncközpont (Centre National de la Danse), amely a mostani konferencia rendezését is magára vállalta. A lebonyolításban Christophe Damour a strassbourgi egyetem professzora és Franck Waille történész vett részt, utóbbi 2009-ben az első francia nyelvű doktori disszertációt írta Delsarte munkásságáról. A konferenciának a Párizs második kerületében, egy csodálatos régi épületben található Nemzeti Művészettörténelmi Intézet (Institut National d'Histoire de l'Art) és a 21. századi atmoszférájú Nemzeti Táncközpont adott helyet.

Számomra is újdonságnak tűnt, hogy a delsarte-i örökség, amelyről mindenki beszél, de a konkrétumokat vele kapcsolatban általában nem szoktuk mélyebben ismerni, milyen sokféle ható és milyen megkerülhetetlen a 20. századi modern színpadról, a korszerű előadóművészetről való gondolkodásban. Számos olyan kérdésre kaptam választ, más területeken pedig új ismereteket, amelyek a modern tánc történetének alapjait is érintik.

A nemzetközi (francia, svájci, olasz, orosz, amerikai) előadógárda az elméleti előadások mellett koncerttel és gyakorlati bemutatókkal illetve kurzussal idézte fel Francois Delsarte munkásságát. Minden program nyilvános volt, a kurzusokért és a koncertekért valamint a csatlakozó programokért fizetni kellett.

Mivel csak a második napon tudtam részt venni az eseményen, sajnos nem minden előadót hallgathattam meg. Lemaradtam például azokról az első napi előadásokról, amelyek a Delsarte zenei működésével foglalkoztak. De a második nap programja is nyújtott fontos és érdekes ismereteket. Ez alkalommal olyan előadások hangzottak el, mint például Christian Viviani-nak, a Caen-i Egyetem Filmtudományi tanszéke professzorának „MacKaye és a delsarte-izmus” című előadása, amelyből kiderült, hogy a 20. századi amerikai színház megújítója, Steele MacKaye (1842 – 1894) színész, drámaíró terjesztette mesterének Delsarte-nak a tanait Amerikában, olyan hatásosan, hogy az még a ma szín- és filmművészeinek iskolázottságában, például Jack Nicholson, vagy Johnny Deep művészetében is tetten érhető. Azt is világossá tette, hogy a klasszikus amerikai mozi nem létezne a delsarte-izmus hatása nélkül. Ugyanakkor megmutatta, hogy a kapocs, amely az amerikai modern táncot és a filmet a későbbiekben is sokszor összekapcsolja, talán éppen ebből a mester és tanítványi viszonyból és a belőle fakadó látásmódból eredeztethető.

Odette Allard, a Szabad tánc Európai Egyesületének tagja, Isadora Duncan munkásságának kutatója, előadásban azt taglalta, hogy Isadora táncszemléletében a törzs elsőbbsége a lábakkal szemben szintén Delsarte-tól ered. Beszél a cseh származású, Franciaországban otthonra találó Francois Malkovsky-ról is, aki Isadora nyomdokain indult el és az európai szabad tánc egyik

– nálunk alig ismert – jeles és érdekes képviselője lett. Malkovsky (1889 – 1982) művészetéről 2012 januárjában egyébként kiállítással és konferenciával is megemlékeztek a Centre National de la Danse-ban, A természetes gesztustól a szabad táncig címmel.

Nagyon izgalmas volt a továbbiakban Jean-Marie Pradier színháztudós, a Sorbonne professor emeritusának előadása, aki Delsarte, Sztanyiszlavszkij és Grotovszkij kapcsolatát vizsgálta elegánsan átfogó színháztörténelmi panorámát nyújtva. A népszerű professzor ráadásul előadóként is ritka briliáns szónoki képességeket csillogtatott meg.

Marie-Christine Autant Mathieu az orosz-szovjet színháztörténet specialistája Delsarte-nak az orosz-szovjet színházra gyakorolt hatását vizsgálta az 1910-es és 20-as években. Előadásban részletesen kitért a tánc történetéből is ismert Szergej Volkonszkij herceg (1860 – 1937) jelentős tevékenységére, aki egyébként 1913-ban könyvet írt Delasarte-ról A kifejező ember címmel. További izgalmas összefüggéseket tárt fel a forradalom utáni orosz avantgard, a forradalmi pantomim, az expresszionista színház kapcsolatában. Megmagyarázta a „taylorizált” gesztus fogalmát is, amelyről a legutóbbi konferenciánkon Forgács D. Péter is beszélt. (Kár, hogy Forgács előadásából éppen a táncos-színházi összefüggések hiányoztak.)

Szó esett ebben az előadásban az itthon Dohnányi Ernő zenéjével némajátékként megismert Pierrette fátyola című előadásról is, amelyet 1916-ban, éppen a delsarte-i mozgáselmélet felhasználásával Alexander Tairoff orosz rendező is színpadra vitt Moszkvában.

A délutáni programban az amerikai Joe Williams Delsarte-rendszer kurzusa vonzott sok érdeklődőt nem csak a tánc, de a színház, a film területéről is. Williams világszerte terjeszti a Delsarte-módszer mai alkalmazhatóságát.

Az egyes előadásokat hosszas és izgalmas viták és hozzászólások követték. A hallgatóság sorában olyanok is helyet foglaltak, akik egykor maguk is gyakorolták a Delsarte-módszert, illetve annak hatásait használták munkásságukban. Ugyanakkor sok érdeklődő és buzgón kérdező fiatal – egyetemisták, színinövendékek, modern táncosok – is részt vett az előadásokat követő beszélgetésekben. Az már csak színesítette a nap hangulatát, amikor egy-egy előadó és kérdező „egymásra találásából” ígéretes együttműködés lehetősége csillant fel. Igen, erre is jó lehet egy ilyen nyitott konferencia!

A konferencián való részvétel a K-81672 számú OTKA kutatási pályázat keretében valósult meg.